

ACC. N.R. M. 13103: 1-48.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borsby

Berättat av: Husken Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borsby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringare. s. 1-6, 38.

Klockringning. s. 7-18, 22, 26, 37, 39-48.

Liksångare. s. 19.

Varsel vid ringning. s. 20, 26-27.

Begravning. s. 21.

Kyrkogården. s. 23-25.

Kyrktågning. s. 28.

Prattkunnig kvinnor. s. 29-30.

Kyrkklockornas 31-36.

Mariaklockan och Mariaringningen s. 37-48, 53-48.

ACC. N:R. M.13103 :/.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringare och biträdande ringare.

Den äldste ringaren berättaren hiet sin far
(Natten Nattensson, f. 1830 i Borrby, dödsgrävar
därst. 1887-1912) omfata, var
Citron.

Han var ringare på 1850-talet. Som kantor
hjäntgjorde gamle biskop Lindströms son, Karl-
Gustaf Lindström. Då denne inte kunde sjunga,
leides Citron att "sjunga för biskop". Han sjöng den
från kyrkogårdsporten fram till gravsten. Citron
hade en så väldig stämma, att när han
sjöng för biskop på Borrby kyrkogård, höides det
ända till Tullstorp. Han bodde i ett gam-

ACC. N:R. M.13103:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

matt, nu sedan länge rivet hus, som var in-
byggd i sjätte kyrkogårdsmuren. Huset syns
på kartan i skriftan över Borrby gamla kyr-
ka och kloster.

Till hjälpsingare hade han sin son Anders
denne hette Citron.

Gamle singare Citron efterträddes av
Jons Larsson.

Denne var tillika fjärdingsman. Han bodde
nått emot berättarens hus. Han dog i början
av 1880-talet.

Citron d. g. var till en början hjälpsingare
af honom. På senare tid hade han sin son
till hjälps.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13103:3,

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han efterträddes av
 Bengt Jönsson som ord. ringare. Denne till-
 trädde 1884 och tjänstgjorde i 27 år. Han fick
 medeltj i kyrkan för långvarig och trogen
 tjänst i kyrkans tjänst. Under hans tid ut-
 ökades ringarens skyldigheter därhan, att han
 jämväl skulle hänga upp psalmsvaren
 på nummerstavorna. Han bodde i Borrby
 nr. 25. Hans hustru var barnmorska.

Till hjälpringare hade han Per Bengtsson,
 Borrby nr. 42, och skomakare Håkan Larsson
 i Borrby Hångsgård.

Till efterträdare fick han
 Håkan Håkansson.

Han skulle också
 elda i kyrkan.
 Ringarsystemet
 blev under hans
 tid reglerad.
 Lönen reglerades
 då till 250 kr.
 pr. år.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13103:4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Denne bodde i Borrby nr. 47 och var dessutom
vagnmakare. Han var lindars ringare, ett fä-
tal ai.

Till hjälpringare hade han skräddare Nils
Hensburg.

Som ord. ringare kom därefter
Hans Bliet.

Han var ringare i 12 ai och dog 1930 som
50-årig. Han var dessutom jordbruksarbetare.

Till hjälpringare hade han Mauritz Ber-
hard Westberg och dessutom Johan Jonsson en
kort tid.

När Bliet dog, blev hjälpringaren
Mauritz Bernhard Westberg

Skriv endast på denna sida!

M. 13103 : 5.

ACC. N.R.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ord. ringare. (Ett förut hade det varit så, att den person, som övertog ringarens ställe, hade gått i lära hos föregångaren).

Westberg var barnfödd i Vallby förs., Krist. l., och var till en skomakare där. Släktingarna i Vallby ändrade emellertid namnet till Westberg.

Westberg var ord. ringare i 3 år. Han dog 1934. På grund av sjukdom hade han ej kunnat ringa det senaste året.

Till hjälpringare hade han sina söner. Det rida året, då han inte själv kunde ringa, utfördes ringningen av nuv. ringaren, Conrad Nilsson.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13103:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

År 1934 valdes

*Ivan Nilsson till ord. ringare. Han valdes emul-
 tertid samt till ord. kyrkovaktmästare och
 lämnade då ringaresystem. Denna övertogs
 då av*

*Ernfrid Nilsson,
 som fönt varit hjälpringare. Han är dessutom
 toffelmakare. Det är bestämt, att vid återring-
 ning skall kyrkoväkt. Ivan Nilsson hjälpa
 Ernfrid Nilsson med ringningen.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 13103:7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sjätaringning för och nu.

För äldre ringde de för sjätaringning $\frac{1}{2}$ timme, och för barn 20 minuter. Var det en äldre, som var död, böjades med stora, var det ett barn, böjades med lilla klockan.

Nu ha de avkortat ringningens längd betydligt, sedan prosten Johansson kom hit. Han vet inte, hur länge de ha ringt förut. Likaså böja de till sjätaringningen nu alltid med stora klockan, vare sig de ringa över en äldre eller ett barn. Ty stora klockan är tyngst och svårast att få igång.

För vore de 3 till att ringa sjätaringning.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. *M. 13103:8.*

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Ingelstad* Adress: *Vallby, Hammenhög*
Socken: *Borrby* Berättat av: *Kerstin Björklund*
Uppteckningsår: *1940* Född år *1873* i *Borrby*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men nu är de endast 2.

Nu droppa de ljudet på klockorna, så att det låter ej så vackert som för. De kunna inte ringa som de gamla ringarna kunde. De låta inte klockorna gå högt nog upp.

(Nedskrivarens anm.: En vanlig anmärkning hos de gamla. För ringdes klockorna så högt, att de skodo som en bågare. Numera få de inte ringas så, då det är större risk för att klockorna skola ringas sönder. De ringas inte mer än i 45°-s vinkel. Därför blir helt naturligt inte ljudet så smickligt som för.)

*Själaringn. har i alla tider ägt rum kl. 10 p.m.
i Borrby.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 13103:9.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sorgethuset stod för gjätaringen och begravn. ringen.

För stod sorgethuset för såväl gjätaringning som begravningsringning. Berättarens föräldrar hade ombalat, att i allmänhet stäckades en dräng eller husman från sorgethuset för att biträda vid ringningen. Dessutom lade sorgethuset ringaren och hans medhjälpare. De måste nämligen alltid ^{för} vara 3 för att ringa både klockorna (den stora klockan, som för ringdes högre upp än nu, måste betjänas av 2 personer.).

ACC. N.R. M. 13103:10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skvode för bikringning fordom.

Barättarens mor hade antalat, att ända till år 1885 betalades ringarnas medverkande vid jätlaringning och begravningsringning med brännvin, kött och bröd. Ingen beständ hade fanns, utan bönderna lämnade, allt eftersom de "voro runda till." I fråga om brännvint var dock ett halvtögel det minsta. Medan den man, som såldes från sorgetuset direkt (en dräng eller husman på stället) fick sin ranson i sorgetuset, bars det brännvin, kött och bröd, som tillföll ringaren och hans medhjälpare

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 13103: //

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för deras besvär, till ringarens kostnad. Så ord-
nades gilla där. Ringaren blev ^{därmed} alltid bunden med på

Ringare Bengt Jönsson var knepig. Till bi-
trädande ringare vid jästaringning tog
han alltid grejkar, så fick han behålla
brännvint för sig själv. Brännvint kostade
då 2 kr. kannan.

på gillet i röge-
luset begrav-
ningsdagen.

ACC. N:R. M. 13103 : 12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Litringning över prinsessan Eugenia och prins-
hertiginnan av Satarne.

När prinsessan Eugenia och hertiginnan
av Satarne (under Oskar II:s tid) dog, ring-
des hjältaringning i Borrby en hel timme
om dagen i en hel vecka mellan klockan
12 och 1.

ACC. N:R.

M. 13103 : /3.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Närken, där begravningsringningen för
skulle böja.

Nåmra ringes inte begravningsringningen
så länge som för. Nästena, där begrav-
ningsringningen skall böja, är nu satta
mycket närmare kyrkan än för.

För skulle begravningsringningen böja,
när likprocessionens första vagn var vid
följande ställe:

- 1/ från Sandby — vid Lergravsbacken (allén
vid Sandby nr. 19).
- 2/ " Kuvängen — " första svängen vid Borrby nr. 10.
- 3/ " Ö. Hög-hället — innan man nådde Blagård.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 13103 : 14.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4/ från Blåstorp — vid "Blåstorpbron" där järnvägen skär landsvägen.

5/ .. Hörups-hället — vid "Röale" (så kallades det vid en nu ^{ny} upplagd väg som från landsvägen föder rakt ned till Borstug gård).

6/ Hade den döde bott i Borstug by, bejades ringningen, när bikt bars ut från sorgehuset.

ACC. N.R. M. 13103:15.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Begravningsringningens längd fordom.

När likprocessionens frista vagn kom till det bestämnda målet, sattes klokkorna igång. Man skulle sedan höra så sakta, att det dröjde minst 20 minuter, tills man var framme vid kyrkogårdsgrunden.

Var det så, att personen dött i bryn, användes aldrig likvagn. Man bar liket ändå fram. För att det inte skulle vara för tungt för bärrarna, lyfte man om bärare. Man bar kistan med stora vita likhankar. Sådana fanns i varje gård och gingo i arv inom släkten. De användes till alla släktingarna.

* Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 13103: 16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När gravkapellet blev färdigt, inköptes på kyrkans bekostnad wara liker att bära kistan med, och likhankarna komma ur bruk.

Bars kistan till kyrkan, börjades begravningssången, när kistan bars ut ur vorsethuset och prästet, tillsammans med kyrkogårdsgården.

Vare sig kistan körts utifrån bygden eller barits från något hus i byn, upphörde sången, när likföljet var vid kyrkogårdsporten. Där mötte klockaren och fjöng liket fram till graven.

ACC. N:R. M. 13103:17.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringningen efter jordfästningen för och nu.

Sedan jordfästningen var över, skulle det ringas i minst 15 minuter. Ringningen fick vide bröja, så länge någon av begravningsgästerna ännu fanns kvar vid graven. Var sorgbuset inom lön, ringdes, tills begravn. gästerna var framme vid sorgbuset. Var detta däremot betäget utom lön, så att man hört med skjuts till begravningen, skulle ringningen bröja först när den första skjutsen satte sig i rörelse mot sorgbuset. Sedan ringdes det, tills vita skjutsen var utom lön, men dock skulle det ringas minst 15 minuter.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 13103:18.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nu är det bestämt, att det efter juldags-
ningen skall ringas i 10 minuter. Men
det bli aldrig mer än 5 minuter.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 13103:19.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Liksångare.

Sedan birkföret kommit fram till kyrkogårds-
porten, skulle klockaren möta där och i spetsen
för birkföret njunga birket till gravarna. På 1850-talet
fullgjordes detta åtbäggande av ringare Litron.

Gamle birkop Lindströms son, Karl Gustaf Lind-
ström, som var klockare, hade nämligen dålig
röst. Men ringare Litron var en väldigt ringare.
När han gick för birk på Borrby kyrkogård, höi-
des hans röst ända ~~ut~~ till Trällstorp.

Skollärare Jöns Olsson i Sandby efterträdde på
1860-talet Litron som birkföret. Och han var
en duktig ringare.

ACC. N:R.

M. 13103: 20.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Varset om dödsfall vid jälarvingning.

Berättarens föräldrar brukade säga, att när klockorna vid jälarvingning gå grant, bli det snart bikt igen.

Detta gällde endast om jälarvingning, inte om begravningsringning eller annan ringning.

Föräldrarna brukade alltid lyssna till klangen, när jälarvingningen pågick. Gringo klockorna icke vackert, sade de: "Ah, nu dröjer då länge om, till nästa dödsfall."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13103:21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Inget lik fick stå obegravt över söndagen. Alla begravningar skedde på söndagen.

I kyrkosturde Brandts tid fick ingen begravning vara på en vardag. Alla begravningar ägde rum på söndagen. När berättarens far var dödgrävare, kunde det vara ändå till 4 lik om söndagen. Framför allt när skarlakens febern och strupsjukan (= difteri) härjade, var det många lik att begrava på söndagen. År 1896 dog 52 personer mellan jul och midsommar. Av dessa voro 22 barn. Ingen läkare hämtades.

ACC. N:R.

M. 13103 : 22.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Betydelsen av jälareringning var en kvinna och
en kvinnobjursare. ~~och en stadderkäring.~~

När det ringdes jälareringning för en kvin-
na, brukade berättarens mor säga: "Jag
undrar, vilket manfolk hon skall dra'
med sig?" Sällan ringdes det för 2 kvinnor
efter varandra.

Den karl, som tyckt mycket om fruntim-
mer, får alltid dansvälskap efter sig. Berät-
tarens mor sade, när det ringdes jälarering-
ning var en sådan, som gjort sig känd
som en kvinnobjursare: "Häntro vilken kvin-
na det närmast skall ringas för?"

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. *M. 13103: 23.*

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Ingelstad* Adress: *Vallby, Hammenhög*
Socken: *Borrby* Berättat av: *Kerstin Björklund*
Uppteckningsår: *1940* Född år *1873* i *Borrby*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Kyrkogrinnen = den, som det förste gången
på året ringes gjätarringning för.*

*De gamle sade, att den förste som dog och
som det blev ringt för på året, skulle hämta
alla, som skulle dö det året.*

*Den, som först dog på året, dens gjät gick
inte vid gjätarringningens toner till den
andra världen och kroppen vilade inte i
jorden. Utan den døde bodde i kyrktornet.
Denna årets förste døde hämtgjörde det året
som årets Kyrkogrin. Han (eller hon) hade
att hämta alla, som dog under året. Vid
någon avlöstes han (eller hon) av det nya*

25

ACC. N:R. M. 13103: 24.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ärets förste døde.

Hyrkogrinnen hade en mycket gästakt. Endast söndagsbarn kunde de se den. Den hade då gästakt av en märklig skapnad med ett vitt lakan över sig.

Det var betydelsefullt, vem som var hyrko-
grin för året, om det var en man eller
en kvinna. Ett punktinsour var alltid
värt att springa och drog fler med sig än
en man.

När det första gången på året ringde jäla-
ringring och det var en gammal gum-
ma, som var död, sade berättarens mor:
"Nu ger det sig, hur kvick hon blir till

24

ACC. N.R. M. 13103:25.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att springa."

En kvinna, som varit lat, ansågs vara
ganska ofartig som kyrkogrim. Det hette,
när en riddan var den förste, som dog för
äret: "Hon springer inte fatt så många."

Fartigast var det dock, när en sladderkä-
ring blev kyrkogrim. Det hette nämligen:
"Den, som varit ^{trick} trick att springa med
sladder, drar alltid flest med sig."

När kyrkogrimmen var ute för att hämta
lik, gick den alltid på ^{vägen} vänder vida. Därför
hade berättarens mor varnat berättaren och
sagt: "Du skall aldrig gå på höger vida av
vägen, ty då möter den alltid någon, som
är ute efter lik." Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13103:26.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Betydelsen av vem det fört ringdes gjätar-
ringning för under äkt.

Det var mycket betydelsefullt, vem det fört
gängen på det nya äkt ringdes gjätarringning
för. Berättarens föräldrar hade talat om
att man för nya lade märke till detta.
Dödigheten under äkt boddes bero av detta.

Ringdes det fört gången på äkt gjätar-
ringning över en gift gammal kvinna,
boddes det, att hon skulle dra många
barn efter sig.

Men var det en gift gammal kvinna,
satt det, att hon kom att skilja många

ACC. N:R. M. 13103:27.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att, dvs. hon skulle dra många gifta perso-
ner efter sig och upplösa många äktenskap
genom indera kontraktens död.

Var det en gift gammal man, troddes
det, att han skulle dra många ankor efter
sig.

Det troddes, att fruntimmer voro värst till
att yringa. (att någon Hyskogrinn hämta de
döda. Se Berättarens uttalande om Hyskagri-
nin!). De drogo fler med sig än männen.
Därför sade berättarens mor, när det första
jätaringvingen på året gällde en gammal
quenna: "Nu ger det sig, hur bräck hon
bli till att yringa."

Var det en man,
som varit en
stor kvinno-
tyvare och haft
rätt till kvinno-
tyveri, hette det,
att han skulle
hämta många
unga kvinnor.

207

ACC. N:R. M. 13103:28.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hörkötagningskrinnan och sammanringningen.

^{Innan}
~~För~~ i barnaföderska skulle hörkötagnas, fick
hon inte gå ut om huset eller tvärs över
gatan. Och när hon skulle hörkötagnas, måste hon
itta i repenthuset tillts det ringt samman
till högmässan.

ACC. N:R. M. 13103:29.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rökning för sammansvingningen.

I Hagastad (Lödörs socken) bodde för en gammal kvinna vid ~~samma~~ Erik Anders' mölla, som kallades "Snarran." Hon troddes idka slaktet och kottelsen.

Hon trodde, att hon kunde förgöra människor, så att de blev sjuka. Hittade man henne, när någon blev sjuk, skulle man gå till hennes hus och dra hålssträn av takskägget. Men man måste mygga sig dit och därifrån, så att hon inte såg det. Ty då kunde hon göra om vilket hela kuren. Sedan skulle man röka den sjuka med håls-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. *M. 43103:30.*

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*

Härad: *Ingelstad* Adress: *Vallby, Hammenhög*

Socken: *Borrby* Berättat av: *Kerstin Björklund*

Uppteckningsår: *1940* Född år *1873* i *Borrby*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*skåna antingen en torsdag före rotnedgången
eller en söndag före sammanslagningen
till högmässan.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. *M. 13103:3/.*

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Ingelstad* Adress: *Vallby, Hammenhög*
Socken: *Borrby* Berättat av: *Kerstin Björklund*
Uppteckningsår: *1940* Född år *1873* i *Borrby*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Den gamla storklockan togs som krigskatt på
1500-talet.*

*Förutom fanns, påhoda de gamla, i Borrby
en klocka, som var större och mäktigare än
den nuvarande storklockan. De sade också, att
den på 1500-talet togs som krigskatt. Borrby-
borna kunde sedan inte gjuta en så stor klocka
igen, utan de klockor som i tur och ordning
efterträtt denna gamla storklocka, ha varit
billklockor.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 13103:32.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nuvarande storklockan påstås ha varit lillklocka.
Den dåvarande storklockan höides till Bornholm.

I gamla tider skall, enligt vad de gamle sade,
i Borrby ha varit - i stället för nuvarande
lillklockan - en klocka, som var ännu stö-
re än nuvarande storklockan. Den höides
ända till Bornholm. Den nuvarande stor-
klockan höis långt, men den gamla storklo-
kan skulle ha höits ännu mycket längre.
Det var därför trolsen ville åt den.

ACC. N.R. *M. 13103:33.*

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Ingelstad* Adress: *Vallby, Hammenhög*
Socken: *Borrby* Berättat av: *Kerstin Björklund*
Uppteckningsår: *1940* Född år *1873* i *Borrby*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Klockornas starka ljud kom kyrktornet att spricka.

När kyrktornet byggdes, blev det dåligt sammanmuret med kyrkan. Klockornas starka ljud gjorde, att en ^{rumna} ~~uppsaga~~ uppstod. Ringaren Jönsson upptäckte den fört och sade till berättarens far, som var dödsgrävare: "Nu vågar jag inte ringa längre, för nu ramlar tornet med mig."

Det blev kyrkstämman, och man beslutade laga tornet med krampor. Samtidigt sattes den nuvarande spiran på tornet. Det var år 1895.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 13103:34.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När klokorna hängde i klockstapeln.

När klokorna hängde i klockstapeln, ringdes
de med rep. Man stod nere i bottenvåningen och ringde dem.

Det påstods, att klokorna voro så starka, att
när de gingo, riktigt gungade klockstapeln.

ACC. N:R.

M. 13103:35.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den gamla klockstapeln.

För hade kyrkan prittäande klockstapel. Den var placerad i ydvrästra hörnet av kyrkogården. Klockstapeln var ett fyrkantigt murat torn med tegeltak och 2 rätt stora gluggar. I kyrkans sakristia finns en bild av klockstapeln.

Berättarens far (Håkan Mårtensson, f. 1830 i Borrby nr. 36) hade betat om, att han som skotpojke lekt omkring klockstapeln. Sedan kyrktornet uppförts och klockorna upphängts där, användes klockstapeln några år som materialbod. Man släckte ~~te~~ kalke där för kyrkans vittning.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 13103 : 36.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De gamla husen ~~in~~ⁱ kyrkomuren.

På en bild i Borrby kyrkas sakristia syns
den gamla klosterskapeln samt 2 gamla hus
i gälvva kyrkomuren. I det ena bodde gam-
le ringaren Citron, och det andra var
"Skrothens" hus. (Han hette Jons Olsson och var
arbetare.)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13103:37.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mariaklokan och Mariaringningen.

Helgsmätsringningen lördags- och övriga helgsmätskvättar kallas sedan gammalt för Mari-ringningen.

Helgsmätsringningen utföres med stora klokan. Denna kloka kallas också Mari-klokan. På denna kloka är en bild av Maria med Jesus-barnet.

Ringningen varje kvätt under sommarmånaderna har dock aldrig kallats Mari-ringning. Detta namn har endast varit förbehållet helgsmätsringningen.

Skriv endast på denna sida!

1102
37

ACC. N:R. M. 13103:38.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringarens bitvid till sina medringare.

Berättarens far (Mårten Mårtensson, f. 1830 i
Borrby 36, dödgrävare 1887-1912 i Borrby) brukade
ofta hjälpa ringare förrisna med ringningen.
Här han eller någon annan vuxen hjälpte
till med ringningen, bestod ringare förrisna
som bitvid kaffe eller en sup. Det var dock
stadgat, att han skulle betala 25 öre till en
vuxen person pr. ringningen. Berättarens far
ringade dock oftast gratis med. När ringare
förrisna kunde få tag i pojkar, tog han dem.
En pojke kunde ringa tillå blanda ensam.
En sådan byggde sig aldrig om att få betalt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 13103:39.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringning till högmässa för och mr.

Till högmässa ringdes för:

- 1- sta gång kl. 8 med stora klockan i 5 minuter.
2- dra " " 9 " lilla " " " "
Sammanningen " 10 " båda " om " " "

När det skulle vara skriftermät och nattvards-
gång, hölls skriftermädet kl. $\frac{1}{2}$ 10. Då ringdes det
också till detta. Med lilla klockan ringdes i 5
minuter kl. $\frac{1}{2}$ 10.

Vid prästen Johanssons tillträde ändrades
detta i så måtto, att när skriftermät hölls (det
sker kl. $\frac{1}{2}$ 10, alltså $\frac{1}{2}$ tim. före högm.), stopas an'-ring-
ningen kl. 9, och i stället ringes med lilla klock-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13103:42

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kan i 5 minuter kl. $\frac{1}{2}$ 10. Denna ringning
till skriftmålet, plus alltså också en sam-
flyttad an- ringning. Sedan sker samman-
ringningen kl. 10 som vanligt.

ACC. N:R.

M. 13103: 4/.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringning till bibelförklaring för.

Under kyrkoh. Brants tid hölls bibelförklaring kl. 3 varje söndagseftermiddag på sommaren från präst. De kyrkobesökare, som hade lång väg, hade mat med sig. Sedan de övervärt högmässan kl. 10, satte de sig i grottan vid kyrkan och åt, samt väntade tills bibelförklaringen skulle börja.

När bibelförklaringen skulle börja, kl. 3, ringdes med stora klokkan i 5 minuter.

Under kyrkoh. Voßtröms tid hölls inga bibelförklaringar.

ACC. N:R.

M. 13103 : 42.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringning till passionspredikan för.

Passionspredikan hölls för alltid torsdagar kl. 1 e. m. i fastan. När passionspredikan skulle börja, ringdes med stora klockan i 5 minuter.

Alla skolbarn och lärare skulle vara med vid passionspredikan under kyrkoh. Brandts tid. Ingen lärare vågade utebli, ty då nekade kyrkohurden honom eller henne nattvarden.

ACC. N:R.

M. 13103:43.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stor ringningen varje kväll på sommaren upptom.

Ringningen varje kväll under sommaren började på 1890-talet. Då tillträdde nya kyrkovaivadar. Nya kyrkovaivadar brukade alltid vilja komma med något nytt. Dessa kyrkovaivadar tyckte nu, att eftersom man i Ingelstorp ringde varje kväll under sommaren, borde man också göra det i Borrby för att inte vara sämre där. Det var ju gått om pengar i kyrkokassan, så att man hade råd att bekosta denna extra ringning. Kyrkovaivadarnas förslag blev också antaget.

ACC. N:R.

M. 13103 : 44.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Ingelstad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Borrby

Berättat av: Kerstin Björklund

Uppteckningsår: 1940

Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den dagliga aftonringningen var till en början icke omtyckt av arbetsgivarna.

Sedan gammalt hade allt arbete avbrutits, när Mariaringningen började på lördagskvällen i solnedgången. När man nu i Borrby började med den dagliga aftonringningen i solnedgången under sommaren, slutade arbetarna också arbetet när den ringningen började. Därför voro bönderna arga på denna ringning, därför att de inte kunde få arbetarna att arbeta till mörkrets inbrott. Då hade ju ingen fickur, och arbetstiden varade ganska till mörkrets inbrott. Men när nu

ACC. N:R.

M. 13103: 45,

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kvällsringningen började, anmår arbetarna, att dagens arbete var rikt.

Till och med kyrkostyrde Brandt, som då själv brukade prästlönehustället, tyckte därför inte riktigt om aftonsringningen, framför allt i augusti, då solen ju går ner långt före kl. 8. En augustidag sade han därför till ringaren: "Vänta att ringa till kl. 8, ty så fort folket hör, att det knäpper ^{kyrkan} i klockan, så hänger de sina biar och går hem."

Detta berättade ringaren själv för berättarens far.

ACC. N:R. M.13103: 46.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringning vid eldsnåda för.

*När eld för utbröt, slog ringaren med kläp-
pen på stora klockan. Först slog han 5 slag
i följd. Sedan höll han upp 1 minut, var-
efter han slog 5 slag igen, höll upp 1 minut
osv. Så höll han på $\frac{1}{2}$ timme. Han lar-
made på ordentligt.*

ACC. N:R. M. 13103:47.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Slutorna kom kyrkans gipsvalv att falla ned.

*En del av kyrkans gipsvalv vid altaret
 föll ned under högmässan. Kyrkoherde Nord-
 ström i Ö. Hoby hämtgjorde den söndagen för
 kyrkoh. Brandt. När han vid mässans början
 var "på ingående" till altaret, föll taket ned.
 Hade han varit ett steg längre fram, hade
 han slagit ihjäl sig.*

*Från läktaren hade man sett, att när sam-
 manringningen pågick, dabbade taket.
 Ingen människa blev nu skadad.*

ACC. N:R. M. 13103:48.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Ingelstad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Borrby Berättat av: Kerstin Björklund
Uppteckningsår: 1940 Född år 1873 i Borrby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringningen vid skulskiftet 1900.

Ringning ägde rum på midnatten vid skulskiftet 1900. Det ringdes med båda klockorna i ett sträck mellan kl. $\frac{1}{2}$ 12 och $\frac{1}{2}$ 1.

Skriv endast på denna sida!